

STAROSTI PRIJAZNA MESTA IN OBČINE

BIVALIŠČA, PROSTOR IN INFRASTRUKTURO PRILAGAJAMO ZA STAROST

Izobraževalni posvet za starosti prijazne občine

Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje je za člane slovenske mreže starosti prijaznih občin in mest 9. novembra 2017 organiziral izobraževalni posvet o prilagajanju bivališč, prostora in infrastrukture za starost. Poleg koordinatorjev ali (pod)županov starosti prijaznih občin in mest so se ga udeležili tudi nekateri iz občinskih strokovnih služb za okolje, prostor in infrastrukturo.

Uvodno predavanje *Svetovna usmeritev v razvoj starosti prijaznih skupnosti* je imel predstojnik Inštituta, dr. Jože Ramovš. Reševanje nalog staranja prebivalstva v 21. stoletju vse od mednarodnega leta starih ljudi 1999 usmerjata OZN in Svetovna zdravstvena organizacija (WHO), v Evropi pa EU. Ta prizadevanja potekajo po načelu *Misli globalno, ukrepaj lokalno*. Svetovna in slovenska mreža starosti prijaznih občin in mest je program, ki celostno odgovarja za naloge kakovostnega staranja, dolgotrajne oskrbe in vzgoje za medgeneracijsko sožitje v lokalni skupnosti. Med osmimi področji, na katerih je treba delovati v programu starosti prijazne skupnosti, so tri usmerjena direktno v urejanje bivališč, prostora in infrastruktur: stavbne in zunaj stavbne površine, prevoz in bivališča. Slovenija v primerjavi z evropskimi sosedi zaostaja v ozaveščanju ter v sistemskem finančnem in strokovnem podpiranju prilaganja stanovanj in ostalega prostora za življenje v starosti. Zato bo v slovenski mreži starosti prijaznih občin in mest ta vsebina v prihodnje prednostna; tovrstne seminarje bomo prirejali za članice. Občinske službe za okolje, prostor in infrastrukturo so največja priložnost za

informiranje in spodbujanje občanov pri prilagajanju stanovanj in hiš za starost.

Ta namen je organizatorju posveta narekoval, da je udeležencem zagotovil obsežno zbirko literature s tega področja. Prejeli so knjigi arhitekta Gašperja Kocipra *Medgeneracijsko središče Zgornja Šiška v Ljubljani* in *Medgeneracijsko središče Žiri* (ur. arhitektka prof. dr. Lučka Momirski) ter knjigo dr. Božidarja Voljča *Starosti prijazna Ljubljana*, štiri številke revije *Kakovostna starost* s članki Vere Turnšek Klepej, Francija Imperla in Hansa Petra Winterja ter brošuro ZDUS *Majhni posegi za velike učinke*, katere soavtor je arhitekt Rok Grdiša (njegova knjiga *Priročnik za načrtovanje sodobnih oblik bivanja starih ljudi* je žal pošla, starosti prijaznim občinam bo dostopna v e-obliki).

Osrednji blok predavanj pod naslovom *Urbanizem za čas staranja prebivalstva* je pripravil Urbanistični inštitut Republike Slovenije, ki dela že več desetletij raziskovalno in akcijsko na področju prilaganja prostora za invalide, stare ljudi in druge gibalno ovirane; njihova arhitektka Marija Vovk, ki je bila ožja sodelavka slovenskega gerontološkega pionirja Bojana Accetta, je na tem področju orala ledino. Iz Urbanističnega inštituta RS so na posvetu predavali: mag. Barbara Černič Mali, dr. Boštjan Kerbler in dr. Richard Sendi. Med drugim so prikazali projekt, s katerim po občinah in mestih preverjajo dostopnost objektov za invalide, starejše, slabovidne in druge. Njihova razširjena predavanja so v tej številki objavljena med članki. Ob njihovem prikazu se je pokazalo, da je v Sloveniji veliko narejenega za gibalno ovirane osebe, ne pa še dovolj. Napredek je za slepe in slabovidne, za gluhe in naglušne pa še ne. Zakonodajo in predpise glede odpravljanja grajenih in

komunikacijskih ovir imamo dobre, slabše je njihovo spoštovanje in izvajanje.

O arhitekturi sodobnih domov za stare ljudi je predavala naša znana arhitektka s tega področja Vera Turnšek Klepej. Dom za stare ljudi je jedro krajevnega medgeneracijskega središča. Njegova arhitektura mora biti seveda funkcionalna za sodobno oskrbovanje, vendar prav tako tudi lepa ter skladna s kulturo in prostorom kraja. Tak dom s celotnim medgeneracijskim središčem je tesno vpet v celotno življenje in sožitje krajevne skupnosti. Osnova človeškega dostojanstva v starosti so enoposteljne sobe in skupni dnevni prostori, tako da sta stanovalcu zagotovljena tako zasebnost kot skupinsko povezovanje. Osnovni namen sodobnega doma z medgeneracijskim središčem je zagotavljati kakovostno dolgotrajno oskrbo stanovalcem in drugim v kraju, ob tem pa spontano dosega stranski učinek: krepitev solidarnosti v skupnosti in dviganje kakovosti medgeneracijskega sožitja.

Mag. Franci Imperl, ustanovitelj podjetja Firis za izobraževanje in kakovost oskrbovalnih in drugih socialnih ustanov, je predstavil projekt GROZD sodobnih krajevnih domov in drugih oskrbovalnih programov v manjših občinah. Poudaril je, da slovenska dolgotrajna oskrba temelji na preteklem modelu velikih oskrbovalnih institucij, sodobni domovi in druge možnosti oskrbe pa ostajajo bolj ali manj pri besedah in so ljudem neznani. Krajevne domove za stare ljudi imajo skoraj izključno samo večje občine, stari ljudje pa želijo živeti v domačem kraju tudi v primeru, ko se morajo zaradi oskrbe preseliti v ustanovo. V letu 2017 je pol ducata manjših občin v sodelovanju s Firisom in z Inštitutom Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje izdelalo sodobni model manjših domov (od 40 do 60 postelj). Ti majhni domovi bodo jedro občinskih medgeneracijskih središč za celovito dolgotrajno oskrbo in zdravo staranje v kraju. Med seboj bodo povezani organizacijsko, upravno in razvojno. S sodobnim projektom

GROZD majhnih krajevnih domov so kandidirali na jesenskem razpisu za koncesijo. Projekt GROZD teži k uresničitvi naslednjih ciljev: 1) normalizacija življenja starostnikov s sodobno notranje in zunanje deinstitutionalizirano oskrbo; 2) naravnost oskrbe na osebo, na odnosno nego in kakovost bivanja; 3) zagotovitev intimnosti stanovalcev z enopostelnimi sobami in sistemske usmerjenosti v kakovost sožitja v domu in s krajem; 4) organiziranost doma po sodobnem konceptu gospodinjstkih skupin s stalnim matičnim osebjem; 5) vpetost doma v sodobno krajevno medgeneracijsko središče, ki izvaja javno občinsko skrb za dolgotrajno oskrbo, kakovostno staranje in vzgojo za medgeneracijsko sožitje v občini.

Iz Zveze društev upokojencev Slovenije (ZDUS) je o prilagajanju stanovanj in hiš za življenje v starosti spregovorila Alenka Ogrin. Za izboljšanje bivanja starejših imajo svetovalnico. Dejavnost razvijajo na dveh ravneh: 1) prilagajanje stanovanj za samostojno življenje v starosti; 2) podpiranje alternativnih oblik bivanja starejših. Preventivno delovanje za prilagajanje stanovanj je za družbo tudi finančno najboljša rešitev.

Arhitektka Barbara Železnik Bizjak je predstavila svojo dobro izkušnjo pri vodenju študijskega krožka univerze za tretje življenjsko obdobje na temo varno urejenega stanovanja za starost. Poleg dela v skupini so izdali brošuro *Kako varen je vaš dom? Vodnik po varnem stanovanju za starejše*.

Andrej Jus je imel kratko predavanje o starostnikih v prometu. Tudi ta vsebina je bistvena.

Urbanistično urejanje kraja v smeri starostno prijazne občine doseže svoj namen, če vzporedno s tehničnimi izboljšavami ozaveja celotno prebivalstvo občine ali mesta o kakovostnem staranju v starosti prijaznem bivalnem okolju. Slovenske članice starosti prijaznih mest in občin se bodo tej nalogi posvetile prednostno.

Tjaša Mlakar